Türk Dünyası Araştırmaları

TDA

Ekim 2026

Cilt: 138 Sayı: 276 Sayfa: 455-476

Kazakistan İle İş Yapmanın Kültürel ve Ticari Dinamiklerinin Analizi

An Analysis of Cultural and Trade Dynamics in Business Relations with Kazakhstan

Binali Kılıç*

Öz

Bu çalışmada, Kazakistan ile iş yaparken dikkate alınması gereken kültürel ve ticari dinamiklerin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Kazakistan, sahip olduğu doğal kaynak zenginliği, stratejik konumu ve yatırımcıya açık yapısıyla Türkistan'ın en güçlü ekonomilerinden biridir. Özellikle Türkiye ile Kazakistan arasındaki tarihî ve kültürel bağlar, ikili ticari ilişkilerin gelişmesini desteklemektedir. Kazakistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği ve Kuşak ve Yol Girişimi gibi girişimler sayesinde önemli fırsatlar sunduğunu göstermektedir. Buna karşın bölgesel jeopolitik riskler ve iklim değişikliği gibi tehditlerin dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca kültürel uyumun, özellikle Türk yatırımcılar açısından, başarılı iş ilişkileri kurmada belirleyici bir rolü bulunmaktadır. Bu yönüyle çalışmanın, kültürlerarası ticaret anlayışına katkı sağlayarak iş dünyasına ve araştırmacılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kazakistan, İş Kültürü, Ticaret Dinamikleri.*

Abstract

This study aims to analyze the cultural and commercial dynamics that need to be taken into account when conducting business with Kazakhstan. With its rich natural resources, strategic location, and investor friendly structure, Kazakhstan stands as one of the strongest economies in Türkistan. The historical and cultural ties between Türkiye and Kazakhstan, in particular, foster the development of bilateral trade relations. Kazakhstan offers significant opportunities through initiatives such as the Eurasian Economic Union and the Belt and Road Initiative. However, regional geopolitical risks and challenges posed by climate change must be carefully evaluated. Moreover, cultural adaptation plays a decisive role in establishing successful business relationships, especially for Turkish investors. In this regard, the study aims to contribute to the understanding of intercultural trade and is expected to serve as a guide for both the business community and researchers.

Keywords: *Kazakhstan, Business Culture, Trade Dynamics.*

* Doç. Dr.

Orcid Id: 0000-0001-8345-6617

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:
Binali Kılıç / Balıkesir Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü Balıkesir

E-posta / E-mail:
kilicbinali@gmail.com

Geliş Tarihi / Recived Date:
8 Temmuz 2025

Kabul Tarihi / Accepted Date:
1 Ekim 2026

Derleme Makalesi / Review Article

Atıf / Citation:

Binali Kılıç, "Kazakistan İle İş Yapmanın Kültürel ve Ticari Dinamiklerinin Analizi" *Türk Dünyası Araştırmaları* 138, Sayı 276 (2026): 455-476.

doi: 10.55773/tda.1737055

Bu makale Creative Commons BY-NC-SA 2.0 tarafından lisanslanmıştır. /
This article is licensed under a Creative Commons BY-NC-SA 2.0.

Giriş

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle birlikte işletmelerin farklı coğrafyalarda faaliyet göstermeleri ve yeni pazarlara açılmaları zorunlu hâle gelmiştir. Türkistan'ın en büyük ülkesi olan Kazakistan; sahip olduğu doğal kaynaklar, jeopolitik konumu ve ekonomik büyüme potansiyeliyle yabancı yatırımcılar, girişimciler ve iş insanları için dikkat çeken bir pazar olarak önemini giderek artırmaktadır. Özellikle Türk girişimciler açısından hem tarihsel bağlar hem de kültürel yakınlık, bu ülke ile iş yapma arzusunu güçlendirmektedir. Türkiye, Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülkedir. İki ülke arasındaki ortak tarihsel ve kültürel bağlar sayesinde ticari, ekonomik ve kültürel ilişkiler hızla gelişmiştir. Kazakistan, bağımsızlığından bu yana ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Günümüzde Kazakistan, 170'ten fazla ülkeyle ticaret yapmaktadır. Türkiye ile her geçen gün artan ticaret hacmi hem bölgesel entegrasyona hem de ekonomik refaha katkı sunmaktadır.[1] Liberalleşme sürecini verimli bir şekilde yöneten Kazakistan hem ekonomik dönüşümü hem de Türkiye ile olan ticari bağlarını güçlendirerek serbest piyasa ekonomisinde kalıcı bir yer edinmiştir.[2]

Kazakistan, Sovyetler Birliği'nden ayrıldıktan sonra serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde çok yönlü reformlar gerçekleştirmiştir. Bugün ise Kazakistan'ın Çin'in "Bir Kuşak Bir Yol" projesinde stratejik bir konuma sahip olması, onu uluslararası ticaretin en önemli noktalarından biri hâline getirmiştir.[3] Küreselleşme ile birlikte Çin'in hızlı ekonomik büyümesi, Türkistan'ın ticaret ve ekonomi merkezi olarak öne çıkması için bir fırsat yaratmıştır. Bir Kuşak ve Yol Girişimi, Türkistan açısından fiziksel altyapının geliştirilmesi, daha düşük lojistik maliyetleri ve daha hızlı taşımacılık sayesinde yeni pazarlara erişim sağlanması, gelir elde edilmesi ve rekabet gücünün artması ile birlikte önemli imkânlar sunmaktadır. Uzun vadede Bir Kuşak ve Yol Girişiminin, Türkistan'ı kara ile çevrili bir bölge olmaktan çıkararak bir kara köprüsüne dönüştürmesi beklenmektedir.[4]

Dünyadaki hızlı küreselleşme ve değişim süreciyle birlikte, Kazakistan iş ortamında geleneksel kültürel normlar ile modern iş uygulamaları iç içe geçmiş durumdadır. Bu durum, yabancı iş insanları için hem fırsatlar hem de

---

[1] Dana Kuryshzhan ve Halil Altıntaş, "Kazakistan ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret," *Uluslararası İdil-Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi* 4, sayı 8 (2022): 275.

[2] Meltem Keskin Köylü, "Türkiye Kazakistan Ticari İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Önemi," *Social Sciences Studies Journal* 4, sayı 19 (2018): 2381-2386.

[3] Madina Bizhanova, "Can the Silk Road Revive Agriculture? Kazakhstan's Challenges in Attaining Economic Diversification," in *China's Belt and Road Initiative and Its Impact in Central Asia*, ed. Marlene Laruelle (Washington, DC: Central Asia Program, George Washington University, 2018), 51.

[4] Sobir Kurbanov, "The Importance of Anticorruption, Trade, and Investment Climate Reforms in Central Asia in the BRI Context," in *China's Belt and Road Initiative and Its Impact in Central Asia*, ed. Marlene Laruelle (Washington, DC: Central Asia Program, George Washington University, 2018), 86.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

uyum gereksinimleri doğurmaktadır. Bir ülkenin sadece pazar potansiyelinin veya ekonomik fırsatlarının değil, kültürel dinamiklerinin de uluslararası iş ilişkilerinde başarıyı belirleyen temel unsurlar arasında olduğu araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir.[5]

Ekonomik entegrasyon süreçleri uzun süredir klasik iktisat kuramları çerçevesinde incelenmektedir. Ancak etkili küresel iş modellerinin geliştirilmesi, kültürel farklılıkların doğru tanımlanıp yorumlanmasına bağlıdır. Uluslararası ticaret yalnızca sermaye, mal ve hizmet akışını değil; kültür, değer yargıları, inançlar, semboller, para birimleri, yasal sistemler ve piyasa dinamiklerindeki farklılıkları da içeren karmaşık bir yapıya sahiptir.[6]

Uluslararası ilişkiler teorisyenleri Paul Viotti ve Mark Kauppi'nin belirttiği üzere, *"Bir devletin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olabilecek itibar, kültür ve değer çekiciliği gibi maddi olmayan yetenekler, yumuşak gücün kullanılmasında kritik bir rol oynamaktadır"*.[7]

Kültür; tüketici davranışları, iletişim biçimleri ve karar alma süreçlerini şekillendiren temel bir etkendir. Uluslararası ticarette başarının sağlanabilmesi için kültürel dinamiklerin ve farklılıkların doğru analiz edilmesi, görüşme, müzakere, satış, pazarlama, lojistik vb. stratejilere yansıtılması gerekmektedir. Aksi hâlde, kültürel uyumsuzluklar ve yanlış anlaşılmalar ciddi başarısızlıklara neden olabilmektedir.[8] Küresel düzeyde ticaret, satış, pazarlama ve üretim faaliyetlerinin yaygınlaşması, iş insanları ve girişimciler açısından kültürel uyum sorununu önemli bir konu hâline getirmiştir.[9]

Bu çalışmada, Kazakistan ile iş yaparken dikkat edilmesi gereken kültürel ve ticari dinamikler ele alınacaktır. Araştırmanın temel amacı, kültürel anlayışın ve ticari ortamın doğru bir şekilde anlaşılmasıdır. Özellikle iş kültürü, iletişim biçimleri, müzakere süreçleri, karar alma yapıları, güven inşa etme gibi unsurlar derinlemesine incelenecektir. Böylece bu çalışmada, Türk yatırımcılar, girişimciler, araştırmacılar ve turistler için pratik bir kültürlerarası yönetim veya uluslararası ticaret kültürü bağlamında bir çalışmanın ortaya çıkması hedeflenmiştir.

---

[5] Marzena Adamczyk, "The Importance of Cultural Differences in International Business," *Central European Review of Economics and Management* 1, sayı 2 (2017): 176, https://doi.org/10.29015/cerem.335.

[6] Cihangir Fikri Saatçioğlu, "İhracat Pazarlamasında Kültürel Farklılıkların Yönetimi: Yerel ve Küresel Perspektifler," *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi* 8, sayı 5 (2025): 368.

[7] Bhavna Dave, "Silk Road Economic Belt: Effects of China's Soft Power Diplomacy in Kazakhstan," in *China's Belt and Road Initiative and Its Impact in Central Asia*, ed. Marlene Laruelle (Washington, DC: Central Asia Program, George Washington University, 2018), 107.

[8] Saatçioğlu, "İhracat Pazarlamasında Kültürel Farklılıkların Yönetimi," 368.

[9] Recep Yücel ve Osman Dağdelen, "Uluslararası Pazarlama Faaliyetlerinde Ulusal Kültürün Rolü ve Kültürler Arası Etkileşim," *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 5, sayı 1 (2007): 133.

1. Uluslararası Ticarette Kültürün Önemi

Kültür, yalnızca bir semboller sistemi olmanın ötesinde; duygular, önermeler, normlar, biçimler ve bunlarla ilişkili ortak anlamlar bütününü kapsayan, açıklayıcı bir uygulamalar sistemidir. Bu bağlamda kültür, bireyin bir topluma ait olması nedeniyle edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, örf, âdetler ile alışkanlıkları ve tüm yeteneklerini içeren karmaşık bir yapıdır. Toplumlar, sahip oldukları çeşitli potansiyelleri farklı yaşam tarzları aracılığıyla deneyimleyip yönlendirerek belirli tutum, davranış ve düşünce biçimlerini alışkanlığa dönüştürmekte; bu alışkanlıkları ise toplumsal yaşamın tüm alanlarına yaygınlaştırmaktadır. Bu çerçevede kültürün; bir toplumun sahip olduğu becerileri, gelenekleri ve genel yaşam tarzını ifade eden bütüncül bir olgu olduğu söylenebilir.[10]

Kültür, bireyin çevresiyle kurduğu etkileşimde; inançlar, değerler, düşünce kalıpları ve semboller aracılığıyla şekillenen bir yapıdır. Bu bağlamda kültür, toplumlar tarafından üretilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan ahlak, inanç, sanat, gelenek ve sembollerden oluşan bütüncül bir değerler sistemidir.[11]

Ticaret, tarih boyunca toplumların kültürel, siyasi, ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen sürekli bir faaliyet olmuştur. Trampa ile başlayan bu süreç, paranın kullanımıyla sistematik bir yapıya kavuşmuş ve ticaret kültürünün gelişimine zemin hazırlamıştır.[12] İnsanlık çok eski zamanlardan beri ticari ilişkilerin içinde olmuştur. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli mal ve hizmetlere ulaşma arzusu, ticaretin daha da gelişmesine yol açmıştır. Ticaret ile uğraşanlar; insanların ihtiyaçlarını karşılar, iş faaliyetlerini geliştirir ve servet biriktirirler. Ticaret, aynı zamanda kentsel kültürün yolunu açmıştır.[13] Kültürel farklılıklar, toplumlar arasında iş yapma biçimlerini etkileyen önemli unsurlardan biridir. Dış ticaretle uğraşanların, hem hedef pazarlarda kültürel stratejiler geliştirmeleri hem de bulundukları kültürel ortama uyum yeteneklerini göz önüne alarak değerlendirmeleri gerekmektedir.[14]

Uluslararası ticari görüşmelerde taraflar, işin özüyle ilgili konulara odaklanmalı, birbirlerinin kültürel değerlerini değiştirmeye çalışmamalıdır. Görüşmeden önce karşı tarafın ticari kültürü hakkında bilgi sahibi olmak, sürecin sağlıklı ilerlemesi açısından önemlidir. Kültürel farklılıklar hoş karşılanmasa bile, başarılı bir iş ilişkisi için karşılıklı saygı esastır. Aksi takdirde, bilgi eksikliği nedeniyle görüşmelerin olumsuz bir atmosfere dönüşme riski bulunmaktadır.[15]

---

[10] İsmet Barutçugil, *Kültürler Arası Yönetim* (İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 2011), 30.

[11] Yücel ve Dağdelen, "Uluslararası Pazarlama Faaliyetlerinde Ulusal Kültürün Rolü," 138.

[12] Hasan Bardakçı, *Kültür ve Ticaret* (İstanbul: Cinius Yayınları, 2012), 13.

[13] A. I. Rustemova, I. A. Baymuratova ve I. G. Orazbekova, "History of Commerce Development Abroad and in Kazakhstan," *Bulletin of Abai KazNPU. Series of Historical and Social-Political Sciences* 4, sayı 67 (2020): 5, https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-5461.19.

[14] Ceyda Erden Özsoy, "Uluslararası Ticarette Kültür Farklılıkları," *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 10, sayı 2 (2018): 46.

[15] Mehmet Melemen, *Uluslararası Ticaret Kültürü* (İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2017), 75.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

Bir toplumun tüketici davranışlarını ve kültürel özelliklerini anlayabilmek için, o toplumun coğrafi yapısı ile tarihsel süreçte deneyimlediği olayların incelenmesi faydalı olacaktır. Ayrıca toplumsal yaşam biçimleri, uzun süreli komşuluk ilişkileri ve küresel güçlerle kurulan ilişkilerin niteliği, kültürel yapının oluşumunda güçlü bir şekilde belirleyici olabilmektedir.[16] Birçok ampirik çalışma, kültürel benzerliğin ticareti teşvik ettiğini ortaya koymaktadır.[17]

İşletmelerin uluslararası pazarlarda başarılı olabilmeleri için yerel değerleri ve kültürü kesinlikle dikkate almaları gerekmektedir. İranlı ünlü bir sosyoloğun kitabında bahsettiği olay dikkate değerdir. Sosyolog Fransa'da öğrenciyken bir otomobil fabrikasının sosyolog ve psikolog aradığını duymuş ve iş başvurusunda bulunmuştur. Ancak otomobil fabrikasının neden bir sosyolog ve psikolog aradığına bir türlü anlam veremeyip nedenini sorunca müdürden şu yanıtı almıştır: *"Biz A, B, C ülkelerine çok iyi araba sattığımız halde D, E, F ülkelerine hiç satamıyoruz. Bunun nedenini mühendisler açıklayamıyorlar ve bunu sizden öğrenmek istiyoruz."*[18]

2. Geçmişten Günümüze Kazakistan

Kazakistan, geniş coğrafi yapısı ve çok uluslu toplumsal dokusuyla farklı milletlerin tarihsel ve kültürel mirasına ev sahipliği yapan bir ülkedir. 14.-15. yüzyıla uzanan köklü geçmişiyle Türkistan ve Avrasya tarihinde önemli bir konuma sahiptir. Kazakistan'da, Kazaklar bölgenin en eski etnik gruplarından biri olarak öne çıkmaktadır. Göçebe yaşam tarzı benimseyen Kazak toplumu, Batı ve Doğu'nun kültürel unsurlarını sentezleyerek kendine özgü bir düşünce sistemi ve sosyal örgütlenme biçimi geliştirmiştir. Bu sentez, yaşam tarzı, seyahat anlayışı, iş kültürü, ticaret, komşu ülkeler ile ilişkiler, mutfak kültürü ile tarım ve hayvancılık faaliyetlerine de yansımıştır.[19,20]

Jeopolitik konumu, zengin hammadde kaynakları, yeni ve geniş bir pazar potansiyeline sahip olması ile Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan stratejik bir konumda yer alması, Kazakistan'ı uluslararası ilişkiler literatüründe ve küresel sistemin işleyişine dair analizlerde öne çıkan ülkelerden biri hâline getirmiştir.[21]

Kazakistan'da tahmini değeri on trilyon dolar olarak değerlendirilen 5 binden fazla maden yatağı bulunmaktadır. Kazakistan; çinko, volfram ve barit

---

[16] Yücel ve Dağdelen, "Uluslararası Pazarlama Faaliyetlerinde Ulusal Kültürün Rolü," 138.

[17] Jing Yan, Ning Li ve Feng Yu, "An Empirical Study of Trade Effect on Culture," *Journal of Applied Economics* 27, *sayı 1 (2024): 33, https://doi.org/10.1080/15140326.2024.2334551.*

[18] Melemen, *Uluslararası Ticaret Kültürü*, 96 (Selami Erarslan'dan aktaran, "Uluslararası Çalışma Kültürü veya Beş Japon Neden Elli Türk Eder," http://www.peryod.com.tr/images/pdf/uluslararasi.pdf).

[19] Urmanbek Tagmanov ve Şevki Ulema, "Kazak Mutfak Kültürü ve Gelişimi," *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 11, sayı 2 (2023): 1105.

[20] Zhakypbek Altayev ve Zhuldyz Imanbayeva, "Values of Traditional Kazakh Culture," *Central Asian Journal of Art Studies* 6, sayı 2 (2021): 12, https://doi.org/10.47940/cajas.v6i2.373.

[21] Serdar Yılmaz, "Kazakistan-Türkiye Ekonomik ve Kültürel İlişkileri: Vaatler ve Gerçekler," *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6, sayı 2 (2017): 814.

rezervlerinde dünyada birinci; gümüş, kurşun ve kromitlerde ikinci; bakır ve florit rezervleri açısından üçüncü, molibden dördüncü; altın rezervleri açısından ise dünya altıncısıdır. Kazakistan zengin petrol ve gaz kaynaklarına sahiptir. Petrol rezervleri ile dünyada dokuzuncu, kömür rezervleri bakımından sekizinci, uranyum rezervleri bakımından ikinci sırada yer almaktadır. Kazakistan, dünyanın önde gelen hububat ve un ihracatçısıdır. Başlıca ihraç kalemleri, madencilik, enerji, metalürji ve kimya endüstrilerinin yanı sıra tahıl ürünleridir. Ülkenin en önemli ticaret ortakları; Rusya, Çin, Avrupa devletleri ve BDT'dir.[22]

Kazakistan, 16 Aralık 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiş; ardından 28 Ocak 1993 tarihinde anayasa kabul edilmiştir. Söz konusu anayasada, ülkenin yönetim biçimi "başkanlık sistemiyle yönetilen, üniter, laik, demokratik ve sosyal bir hukuk devleti" olarak tanımlanmıştır.[23]

Kazakistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin ardından Türkiye, bu ülkeyi tanıyan ve başkentinde büyükelçilik açan ilk devlet olmuştur. İki ülke arasında kurulan sıcak ilişkiler, kısa sürede ekonomik iş birliklerine de yansımış; Türk girişimciler Kazakistan'daki faaliyetlerini başarıyla sürdürmüştür. Günümüzde Kazakistan, Türk iş dünyasının Türkistan'daki en yüksek iş hacmine sahip olduğu ve gelecekte de büyük potansiyel taşıdığı başlıca ülke konumundadır.[24]

Kazakistan, Türkistan'ın en büyük ülkesidir. Geniş toprakları ve zengin doğal kaynaklarıyla öne çıkan ülke; petrol, doğal gaz, uranyum, krom, kömür, demir ve altın gibi önemli yer altı kaynaklarına sahiptir.[25] Kazakistan, topraklarının yaklaşık %85'i Asya'da, %15'i ise Avrupa'da yer alan ve 2,7 milyon kilometrekareyi aşan yüzölçümüyle dünyanın en büyük dokuzuncu ülkesidir. Rusya ile sahip olduğu 7.591 kilometrelik sınır, dünyanın en uzun kara sınırı olup; ülke toplamda 13.200 kilometrelik sınır hattına sahiptir. Çin, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ile kara sınırları; Azerbaycan ve İran ile ise Hazar Denizi üzerinden deniz sınırı bulunmaktadır. Okyanuslara doğrudan çıkışı bulunmayan Kazakistan, bu özelliğiyle kara ile çevrili en büyük ülke konumundadır. Topraklarının büyük bölümü çöl (%44) ve yarı çöl (%14) alanlardan oluşmakta; bozkırlar %26, ormanlık alanlar ise yaklaşık %5,5'lik bir yer kaplamaktadır. Ülkede 8.500'ü aşkın nehir ile 48.000'e yakın göl bulunmakta olup en büyük göller Balkaş, Zaysan ve Alakol'dur. Okyanuslara uzaklığı, ülkenin belirgin karasal iklim özellikleri göstermesine neden olmaktadır.[26]

---

[22] Ainur Nogayeva, "Geçmişten Günümüze Kazakistan," *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 3, sayı 2 (2019): 349.

[23] T.C. Dışişleri Bakanlığı, "Kazakistan'ın Siyasi Görünümü," erişim 21 Şubat 2025, https://www.mfa.gov.tr/kazakistan-siyasi-gorunumu.tr.mfa.

[24] Kuryshzhan ve Altıntaş, "Kazakistan ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret," 276.

[25] Keskin Köylü, "Türkiye Kazakistan Ticari İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Önemi," 2382.

[26] Nogayeva, "Geçmişten Günümüze Kazakistan," 348.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

Kazakistan, tarihsel süreçte farklı din ve kültürlerin buluşma noktası olmuş; günümüzde 130'u aşkın etnik grup ile 17 resmî dini mezhebe ev sahipliği yapmaktadır.[27] Ülkenin başkenti Astana'dır. 20,8 milyonluk nüfusa sahip olan Kazakistan'da etnik dağılım, %71,3 Kazak, %14,6 Rus, %1,8 Ukraynalı, %1,5 Uygur, %1,1 Kazan Tatarı, %1,1 Alman ve %5,3 diğer gruplar şeklindedir.[28]

Kazakistan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını ilk tanıyan ülke olan Türkiye ile güçlü ilişkiler kurmuş ve Türk Dünyası'nın entegrasyon sürecinde öncü bir rol üstlenmiştir. Türkiye, Kazakistan tarafından "önemli bölgesel ortak" olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, 3 Ekim 2009'da Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye tarafından kurulan Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Keneşi) Türk devletleri arasındaki iş birliğinin kurumsallaşmasına önemli katkı sağlamıştır (2021 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen VIII. Türk Keneşi/Konseyi Devlet Başkanları Zirvesi'nde Türk Keneşi ve Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi kuruluşunun adı Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) olarak değiştirilmiştir). İstanbul'da bulunan Konsey Sekretaryası, bu iş birliğinin merkezlerinden biri konumundadır. TÜRKSOY'un kültürel faaliyetlerine ek olarak, TÜRKPA aracılığıyla parlamentolar arası iş birliği güçlendirilmiş; ortak tarih, kültür ve dil temelli projeler hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda, Ortak Türk Tarihi dersleri ve Türk Akademisi'nin yürüttüğü çalışmalar dikkat çekicidir. 2012 yılında Astana'nın "Türk Dünyası Kültür Başkenti" ilan edilmesi ise Kazakistan'ın bu süreçteki liderlik rolünü pekiştirmektedir.[29]

Türk-Kazak ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesi, iki ülke arasında kültürel yakınlaşmayı da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda, 1993 yılı Türkiye'de Ahmet Yesevi, 1995 Abay, 1996 Jambıl ve 1998 yılı Kurmangazı yılı olarak ilan edilmiştir. Ayrıca 1996 yılında, Kazakistan'daki 1986 Aralık "Celtoksan Olayları"nın 10. yılı anısına Ankara'da bir anma töreni düzenlenmiş ve aynı yıl içerisinde Kazak Kültür Merkezi açılmıştır. Kültürel etkileşim kapsamında 2000 yılı mayıs ayında, Türkiye'deki Kazakistanlı öğrencilerin girişimiyle "Türkiye'de Kazakistan Günleri" etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.[30]

Kazakistan, Sovyetler Birliği'nden miras kalan nükleer silahlardan gönüllü olarak vazgeçen ilk ülke olarak, nükleer karşıtı duruşuyla uluslararası kamuoyunda dikkat çekmiştir. Barışçıl dış politika anlayışı doğrultusunda, pek çok önemli uluslararası etkinliğe ev sahipliği yapmıştır. Bu çerçevede; 2010 yılında AGİT Dönem Başkanlığı ve 7. Liderler Zirvesi, Dünya Ekonomik

[27] S. Frederick Starr, Johan Engvall ve Svante E. Cornell, *Kazakhstan 2041: The Next Twenty-Five Years* (Washington, DC: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2016), 17.

[28] T.C. Dışişleri Bakanlığı, "Kazakistan Künyesi," erişim 13 Mayıs 2025, https://www.mfa.gov.tr/kazakistan-kunyesi.tr.mfa.

[29] Nogayeva, "Geçmişten Günümüze Kazakistan," 352.

[30] Farida Eleuken, "Türkiye-Kazakistan Arasındaki Ekonomik ve Eğitim İlişkileri," *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 4, sayı 2 (2020): 298.

Forumu, Astana Club toplantıları ile EXPO 2017 gibi organizasyonlar ülke sınırları içinde gerçekleştirilmiştir. Kazakistan ayrıca, arabuluculuk faaliyetleriyle de öne çıkmakta; 1999'daki İran-İsrail diyaloğu, Moldova-Pridnestrovye görüşmeleri ve Rusya-Türkiye krizi gibi örneklerde aktif rol üstlenmiştir. Suriye iç savaşına çözüm amacıyla yürütülen Astana Süreci'ne de ev sahipliği yapmaktadır. Ülkede ayrıca, her üç yılda bir Barış ve Uzlaşı Sarayı'nda Dünya Liderleri ve Semavi Dinler Kongresi düzenlenmektedir.[31]

1990'ların başındaki ekonomik durgunluğun ardından, Kazakistan ekonomisi 2000'lerde önemli bir gelişme ve yükseliş başarısı elde etmiştir. 2015'te kişi başına düşen GSYİH 10.500 doları aşmıştır.[32] Kazakistan'ın üye olduğu uluslararası kuruluşlar: Birleşmiş Milletler, İslam İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Şanghay İşbirliği Örgütü, Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrasya Ekonomik Birliği, Ortak Güvenlik Anlaşması Örgütü, Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi, Dünya Ticaret Örgütü.[33]

3. Kazakistan – Türkiye Dış Ticareti

Osmanlı İmparatorluğu ile Türkistan arasındaki ekonomik ilişkiler, SSCB'nin kuruluşundan önce sınırlı düzeyde kalmış; bu etkileşimler, tarihsel olarak İpek Yolu aracılığıyla şekillenmiştir. 19. yüzyıla ait arşiv belgeleri, söz konusu dönemdeki ekonomik ilişkilerin belirli özelliklerine işaret etmektedir. Sovyetler Birliği döneminde ise dış ticaret ve diplomasi merkezi olarak Moskova'nın belirleyici olması, Türkiye ile Türkistan ülkeleri arasında doğrudan ekonomik ilişkilerin gelişmesini engellemiştir. Ancak 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, Türkistan devletleri bağımsız dış politika izleme imkânı elde etmiş ve Türkiye ile ikili ekonomik ilişkiler kurma süreci başlamıştır.[34] Kazakistan'ın yatırım çekiciliği doğrudan, yerli ve yabancı yatırımcıları desteklemek için oluşturulan altyapıya bağlıdır.[35] Türkiye ile Kazakistan arasındaki ortak tarihsel ve kültürel bağlar, zamanla çok boyutlu bir iş birliğine dönüşmüştür.[36] Kazakistan ile Türkiye arasındaki ticaretin altyapısını oluşturan anlaşma ve protokoller Tablo 1'de gösterilmiştir.

---

[31] Nogayeva, "Geçmişten Günümüze Kazakistan," 351.

[32] Starr, Engvall ve Cornell, *Kazakhstan 2041*, 20.

[33] T.C. Dışişleri Bakanlığı, "Kazakistan Künyesi."

[34] Zhazgul Makkambaeva, "Türkiye-Kırgızistan Dış Ticareti ve Kırgızistan Ticaret Kültürü" (yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, 2019), 7.

[35] Eleuken, "Türkiye-Kazakistan Arasındaki Ekonomik ve Eğitim İlişkileri," 302.

[36] Kuryshzhan ve Altıntaş, "Kazakistan ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret," 289.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

Tablo 1: Kazakistan ile Türkiye Arasındaki Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	01.05.1992	11.02.1995/6460
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	15.08.1995	05.11.1996/8664
Ticaret ve Ekonomik Teknik İşbirliği Anlaşması	10.09.1997	02.06.1998/23360
Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım ve İşbirliği Anlaşması	22.05.2003	31.07.2008/26953
Uzun Vadeli Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	22.05.2003	
Uzun Vadeli Ticari ve Ekonomik İşbirliği Programı ve İcra Planı	13.12.2007	20.03.2008/13357
Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Arasında Ortak Gümrük Komitesi Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı	23.12.2017	13.09.2019/30887
KEK XI. Dönem Toplantısı Protokolü ve Eylem Planı	11.11.2019	17.06.2020/31158
Yeni Sinerji Ortak Ekonomi Programı 2019-2020 Eylem Planı	11.11.2019	

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı[37]

Tablo 1'de Türkiye ile Kazakistan arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin hukuki altyapısının, son 30 yılı aşkın süreçte imzalanan çok sayıda ikili anlaşma, protokol ve mutabakat zaptı ile sistematik olarak inşa edildiği görülmektedir. Bu anlaşmalar ve protokoller, Türkiye ile Kazakistan arasındaki ticareti teşvik etmekte ve önündeki yapısal engelleri kaldırmayı hedeflemektedir. Türkiye ile Kazakistan arasındaki dış ticaret hacmi Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Türkiye – Kazakistan Dış Ticaret Hacmi

Yıl	Türkiye'nin İthalatı (Değer: Bin ABD $)	Türkiye'nin İhracatı (Değer: Bin ABD $)
2024	3.385.573	3.318.823
2023	3.501.132	2.960.337
2022	3.514.908	1.606.303
2021	1.595.313	1.288.142
2020	1.180.549	985.615
2019	1.403.956	900.144
2018	1.601.678	790.318
2017	1.493.796	840.336
2016	1.132.309	713.825
2015	1.115.012	882.334
2014	1.222.772	1.086.995
2013	1.758.429	1.155.814

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu[38]

[37] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan ile Türkiye Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller," erişim 13 Mayıs 2025, https://ticaret.gov.tr/.

[38] Türkiye İstatistik Kurumu, "Dış Ticaret İstatistikleri," erişim 15 Mayıs 2025, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Mayis-2025-53903.

Tablo 2'de görüleceği üzere Türkiye'nin Kazakistan'dan ithalatının ve Kazakistan'a ihracatının, dönemsel dalgalanmalarla birlikte özellikle 2020 sonrasında ciddi bir artış gösterdiği söylenebilir. Türkiye'nin 2024 yılında Kazakistan'a ihracatının 3,31 milyar ABD doları, ithalatının ise 3,38 milyar ABD doları olduğu görülmektedir. Tablo 3'te Türkiye'nin Kazakistan'a ihracatında yer alan başlıca potansiyel sanayi ürünleri bulunmaktadır.

Tablo 3: Türkiye'nin Kazakistan'a İhracatta Başlıca Potansiyel Sanayi Ürünleri

Sıra No	Sektör	GTİP	Ülkenin Dünyadan İthalatı (milyon dolar) 2024	Ülkenin Türkiye'den İthalatı (milyon dolar) 2024	Ülkenin İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)
1	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8703	2.290,78	17,93	Çin 37,7, Japonya 28,9 ABD 14,1, Almanya 5,3 G. Kore 4,6, Türkiye 0,8
2	Eczacılık ürünleri	3004	1.696,00	101,19	Almanya 17,3, Hindistan 8,3, İtalya 7,3, Türkiye 6, ABD 5,8
3	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8708	1 130,64	18,15	G. Kore 31,9, Çin 27,9, Rusya 18,2, Özbekistan 5,6, Almanya 2,7, Türkiye 1,6
4	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8704	482,46	0,80	Çin 50,4, Tayland 16,5, Japonya 8,6, Almanya 3,9, İsveç 3,7, Türkiye 0,2
5	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8701	454,48	9,17	Çin 19,1, Beyaz Rusya 16, Almanya 15,5, İsveç 15,2, Hollanda 13,8, Türkiye 2
6	Demir veya Çelikten Eşya	7326	439,70	11,85	Çin 36,3, Rusya 24,9, ABD 6,1, Almanya 5,4, İngiltere 3,5, Türkiye 2,7
7	Makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	8474	427,70	40,26	Çin 45,8, Türkiye 9,4, Almanya 8,7 İspanya 8,6, Rusya 7,8
8	Demir veya Çelikten Eşya	7308	419,69	12,00	Rusya 53, Çin 22,9, Almanya 14,1 Türkiye 2,9, Beyaz Rusya 1,4

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

9	Diğer hazır tekstil ürünleri; setler; yıpranmış giysiler ve yıpranmış tekstil ürünleri; paçavralar	6302	360,87	15,59	Rusya 69,5, Çin 23,8, Türkiye 4,3 Özbekistan 0,9, Türkmenistan 0,5
10	Elektrikli makina ve cihazlar	8516	325,02	9,39	Çin 38, Rusya 23,4, Romanya 6 Polonya 3,8, Özbekistan 3,8, Türkiye 2,9.
11	Elektrikli makina ve cihazlar	8544	307,59	13,01	Rusya 47,6, Çin 20,7, G. Kore 5,3 Türkiye 4,2, ABD 3,1
12	Makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	8418	299,39	17,66	Çin 35,7, Rusya 34,8 Türkiye 5,9, Ukrayna 4,5, Özbekistan 4,4
13	Mobilyalar, aydınlatma cihazları, pre-fabrik yapılar	9403	288,73	27,04	Rusya 34,9, Çin 21, Türkiye 9,4 Beyaz Rusya 8,2, İtalya 6,6
14	Örme veya tığ işi olmayan giyim eşyası ve giyim aksesuarları	6204	270,88	50,39	Çin 54,7, Türkiye 18,6, Bangladeş 5 Rusya 4,6, İtalya 4,6
15	Elektrikli makina ve cihazlar	8504	265,13	8,32	Çin 49,6, Rusya 15,2, Fransa 10,8 Almanya 3,3, Türkiye 3,1

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı [39]

Tablo 3'te görüleceği üzere GTİP 8703'ün (Otomobiller) yüksek potansiyele sahip olduğu söylenebilir. Şöyle ki, Kazakistan 2,29 milyar ABD doları ithalat yapmaktadır. Ancak Türkiye bu pazardan sadece 17,9 milyon ABD doları pay almaktadır (%0,8 pay). GTİP 8704 ve 8701'de (eşya taşıma araçları ve traktörler) de Türkiye'nin payı çok düşüktür. Türkiye'nin bu alanda hem üretim hem de ihracat kapasitesi yüksektir. GTİP 3004'te (tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan dozlandırılmış ilaçlar) Türkiye'nin dünyaya ihracatı 1,3 milyar $ iken Kazakistan pazarından aldığı pay %6'dır.

[39] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan'a İhracatta Başlıca Potansiyel Sanayi Ürünleri Matrisi," erişim 15 Mayıs 2025, https://ticaret.gov.tr.

Bunun yerli üreticiler için bir fırsat olduğu söylenebilir. GTİP 8474 (Toprak işleme ve kırma makineleri) ile GTİP 8418 (Buzdolapları ve soğutucular) ürünlerinde Türkiye'nin Kazakistan pazarına güçlü bir şekilde girebileceği düşünülmektedir.

Kazakistan, Türk yatırımcılarının en fazla yatırım yaptığı ülkeler arasında beşinci sırada yer almaktadır. Yabancı yatırımların önemli bir bölümü petrol sektöründe yoğunlaşırken, Türk girişimciler inşaat, mobilya, tekstil, gıda ve hizmetler gibi farklı alanlarda da faaliyet göstermektedir. Türkiye'nin Kazakistan'a ihracatında inşaat malzemeleri, mobilya, mücevher, halı ve gıda ürünleri; ithalatında ise ham petrol, doğal gaz, mineral yakıtlar, metal ürünleri ve çeşitli sanayi malları öne çıkmaktadır.[40]

Ekonomik ilişkilerde Kazakistan genellikle enerji ve hammadde ihracatçısı, Türkiye ise bitmiş ürün tedarikçisi konumundadır. Kazakistan başta petrol, doğal gaz, çelik, bakır, kömür, buğday vb. olmak üzere zengin yeraltı kaynaklarına sahip olduğundan hammadde ihraç etmektedir. Türkiye'nin Kazakistan'a ihracatında elektrikli ve elektriksiz makineler, plastik ve plastik ürünler, halılar, demir çelik ürünleri, mobilya, aydınlatma armatürleri, alüminyum yer almaktadır. İki ülke arasında ticaret hacmi istikrarlı bir şekilde artarken, bu durum her iki tarafın karşılıklı ihtiyaçları doğru analiz etmesine dayanmaktadır. Stratejik ortaklık düzeyinde sürdürülen ilişkiler, enerji, inşaat, savunma sanayi ve teknoloji transferi gibi alanlarda derinleşmekte; dilsel, kültürel ve tarihsel ortaklıklar bu iş birliğini desteklemektedir. İleriye dönük olarak, kurumsal yapıların ötesine geçilerek hukuki temelli iş birliklerinin artırılması gerekmektedir.[41] Kazakistan'ın ihracat yaptığı ilk on beş ülke Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Kazakistan'ın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülkeler (İlk 15)	2022	2023	2024	Pay (%)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**76.139.805**	**78.735.591**	**81.618.417**	**100**
1	İtalya	13.594.629	14.835.274	18.662.973	22,9
2	Çin	10.461.771	14.758.685	14.897.477	18,3
3	Rusya	8.780.725	9.788.231	9.546.501	11,7
4	Hollanda	5.304.152	4.057.549	5.295.627	6,5
5	Fransa	2.982.803	2.949.673	3.688.742	4,5
6	Türkiye	3.656.614	3.969.147	3.315.428	4,1
7	Özbekistan	2.267.562	3.144.275	2.830.214	3,5
8	Romanya	2.442.404	2.767.116	2.788.442	3,4
9	Yunanistan	1.549.549	2.218.336	2.757.527	3,4

[40] Keskin Köylü, "Türkiye Kazakistan Ticari İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Önemi," 2384.

[41] Kuryshzhan ve Altıntaş, "Kazakistan ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret," 289.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

10	ABD	1.063.336	1.509.870	1.971.356	2,4
11	İspanya	2.286.722	1.485.486	1.354.582	1,7
12	Kırgızistan	745.308	1.076.710	1.257.252	1,5
13	Güney Kore	4.504.422	3.812.799	1.252.455	1,5
14	İsviçre	1.073.113	870.953	1.228.284	1,5
15	Almanya	497.861	71.654	1.161.959	1,4

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü [42]

Tablo 4'teki veriler değerlendirildiğinde; Kazakistan'ın ihracatında Avrupa ve Asya ülkelerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. 2024 yılı itibarıyla Kazakistan'ın toplam ihracatı 81,6 milyar ABD doları seviyesine ulaşmış ve bu rakam, 2023 yılına kıyasla %3,7 oranında artış göstermiştir. İtalya, 2024 yılında 18,6 milyar dolarlık hacim ve %22,9'luk pay ile Kazakistan'ın en büyük ihracat partneri konumundadır. İtalya'yı sırasıyla Çin (%18,3) ve Rusya (%11,7) takip etmektedir. Türkiye, 2023 yılına kıyasla %16,5 oranında düşüş yaşamasına rağmen, 3,3 milyar dolarlık ihracat hacmiyle %4,1'lik payla altıncı sırada yer almakta ve Kazakistan'ın önemli ticaret ortaklarından biri olma özelliğini sürdürmektedir. Kazakistan'ın ithalat yaptığı ilk on beş ülke Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Kazakistan'ın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	**Ülkeler (İlk 15)**	**2023**	**2024**	**Pay (%)**
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**61.160.501**	**59.787.311**	**100**
1	Rusya	16.192.157	18.252.045	30,5
2	Çin	16.772.250	15.153.470	25,3
3	Almanya	242.491	2.835.498	4,7
4	ABD	2.556.763	2.271.699	3,8
5	Güney Kore	2.208.510	1.908.714	3,2
6	Fransa	1.296.333	1.860.564	3,1
7	Türkiye	2.040.951	1.658.664	2,8
8	Özbekistan	1.291.094	1.305.702	2,2
9	Japonya	1.604.319	1.278.228	2,1
10	İtalya	1.239.487	1.270.768	2,1
11	Beyaz Rusya	756.703	745.100	1,2

[42] T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, "Kazakistan'ın Ülkelere Göre İhracatı," erişim 15 Mayıs 2025, https://ticaret.gov.tr/.

12	Vietnam	799.047	654.446	1,1
13	İspanya	521.756	652.085	1,1
14	Polonya	698.795	639.061	1,1
15	Hindistan	580.648	510.714	0,9

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü [43]

Tablo 5'te görüleceği üzere Kazakistan'ın 2024 yılı itibarıyla toplam ithalatı 59,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre %2,2 oranında azalmıştır. Bu düşüş, küresel ekonomik belirsizlikler, kur dalgalanmaları ve iç talepteki dalgalanmalarla ilişkili olabilir. İthalat sıralamasında ilk sırada yer alan Rusya, 18,2 milyar dolarlık hacim ve %30,5'lik pay ile Kazakistan'ın en büyük tedarikçisi konumunu korumaktadır. Bu yüksek oran, iki ülke arasındaki tarihsel bağların ve Avrasya Ekonomik Birliği çerçevesindeki ekonomik iş birliğinin bir yansımasıdır. Rusya'yı sırasıyla Çin (%25,3) ve Almanya (%4,7) izlemektedir. ABD, Güney Kore, Fransa ve Türkiye gibi ülkeler de Kazakistan'ın önemli ithalat ortakları arasında yer almaktadır. Türkiye, 1,65 milyar dolarlık ithalat hacmi ve %2,8'lik payla yedinci sırada yer almaktadır.

4. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, Kazakistan ile Türkiye arasındaki kültürel farklılıkları ortaya çıkararak bu farklılıkların iş yapma süreçlerine ve ticari ilişkilerin gelişimine etkisine dair literatüre katkı sağlamak ve bulguları Türk girişimcilerin bilgisine sunmaktır. Her iki ülke, tarihsel ve kültürel bağlara sahip olmalarına rağmen, iş kültürü, iletişim tarzı, yönetim anlayışı ve sosyal normlar açısından belirgin farklılıklar gösterebilmektedir. Bu farklılıkların doğru anlaşılması ve bilinmesi karşılıklı ticari ilişkilerin daha sağlıklı ve güvenilir bir zeminde ilerlemesi açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın bir diğer amacı, Kazakistan'ın sahip olduğu ekonomik potansiyel ile Türkiye-Kazakistan arasındaki mevcut ticari ilişkileri kültürel boyutla birlikte ele alarak, özellikle Türk girişimciler ve iş insanları açısından Kazakistan pazarında faaliyet göstermenin gerektirdiği kültürel ve ticari unsurları sistematik biçimde ortaya koymaktır. Araştırmanın kapsamını Kazakistan'ın tarihsel ve kültürel gelişimi, ekonomik ve ticari yapısı, Türkiye ile dış ticaret ilişkileri, iş kültürü ve kültürel kodları oluşturmaktadır. Bu kapsamda elde edilen bulgular, Türkiye'den Kazakistan'a yönelik ticari faaliyetlerin geliştirilmesi açısından değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada, belirli bir kültürün ticaret özelliklerini ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma kapsamında Kazakistan'ın ekonomik, kültürel ve ticari yapısına ilişkin ikincil verilerden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan ticaret istatistikleri ve ülke/pazar bil-

[43] T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, "Kazakistan'ın Ülkelere Göre İthalatı," erişim 15 Mayıs 2025, https://ticaret.gov.tr/.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

gileri, mümkün olduğunca resmî ve kurumsal kaynaklardan temin edilerek değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda; Kazakistan'ın iş kültürü, ulusal kültür özellikleri, kültürlerarası yönetim, uluslararası ticaret, Türkiye-Kazakistan ekonomik ilişkileri, dış ticaret, yatırım ortamı, iş yapma biçimleri, iletişim ve müzakere süreçleri ile ilgili kaynaklara öncelik verilmiştir. Böylece kültürel ve ticari boyutların birbirinden bağımsız değil, karşılıklı etkileşim içerisinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

5. Kazakistan ile İş Yapmanın Kültürel Kodları

Hofstede'nin güç mesafesi kavramı, ülkeler arası iş kültürlerindeki benzerliklerin ticari ilişkilere etkisini ortaya koymaktadır. Kültürel yakınlık, özellikle doğrudan yabancı yatırımlar ve ticari ortaklıklar açısından belirleyici bir faktör olabilmektedir. Kazakistan'ın bağımsızlığını kazandığı 1991'den sonraki ticari ilişkileri incelendiğinde, kültürel olarak benzer güç mesafesi değerlerine sahip ülkelerle (örneğin Türkiye, Çin, Fransa) yoğun ticaret yaptığı görülmektedir. Ancak kültürel yakınlık tek başına yeterli olmayıp, politik ve sosyo-ekonomik değişimlerin de ticari ilişkiler üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır.[44]

Kazakistan'da iş kurmayı planlayan yatırımcılar için ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik dinamiklerini tanımak büyük önem taşımaktadır. Özellikle Türk yatırımcılar; inşaat, enerji, turizm, savunma sanayi, ilaç, kimya, gıda, tekstil ve sağlık gibi sektörlerde aktif rol üstlenmektedir. Kazakistan, Türkistan'ın en fazla doğrudan yabancı yatırım çeken ülkesi olup, büyük ölçekli firmaların yanı sıra KOBİ düzeyindeki girişimler için de fırsatlar sunmaktadır. Kazakistan'daki iş kültürü belirgin şekilde hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Üst düzey yöneticilerin karar alma sürecindeki belirleyiciliği ve kıdeme gösterilen saygı dikkat çekicidir. İş ilişkilerinde güven inşası temel önemdedir ve ilk görüşmelerde profesyonellik ön planda tutulur. Dakiklik beklenmekle birlikte toplantı süreçlerinde zaman esnekliği görülebilir. Giyim tarzı ise genellikle klasik ve resmîdir. İş hayatında çoğunlukla Rusça kullanılmakta; büyük şehirlerde İngilizce bilen profesyonellerin sayısı artmaktadır. Resmiyet ve belgelere verilen önem, iş yapma tarzının temelini oluşturmaktadır.[45]

Kazak kültüründe misafire gösterilen hürmet, sofra adabıyla bütünleşmiş simgesel uygulamalarla kendini göstermektedir. İkram edilen her yiyeceğin kime, nasıl ve ne zaman verileceği kültürel kodlarla belirlenmiş olup, toplumsal iletişimde sembolik bir dil oluşturur.[46]

---

[44] Buadat Karibayeva ve Salima Kunanbayeva, "Kazakh Power Distance Dimension in Business Discourse," *Social Semiotics* 28, sayı 2 (2018): 293, https://doi.org/10.1080/10350330.2017.1392133.

[45] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan Pazar Bilgileri," erişim 13 Mayıs 2025, https://ticaret.gov.tr/data/5edf339413b876f348285804/Kazakistan%20Pazar%20Bilgileri_2025.pdf.

[46] Hikmet Demirci ve Şınaray Bürkütbayeva, "Kazak Misafirperverliği: Ülüş, Misafir Ağırlama ve Tabak Kültürü," *Millî Folklor* 16, sayı 126 (2020): 201.

Kazaklar genel olarak arkadaş canlısı bir yapıya sahip olsa da iş ilişkilerinde fiziksel mesafeyi korumak saygının bir göstergesi olarak kabul edilir. Ayrıca, etkili bir iletişimde göz teması kurmak önemli bir unsurdur. Kazakistan'da ilk karşılaşmada "siz" şeklinde hitap etmek, resmiyet ve saygının bir göstergesi olarak önem taşır. Erkeklere "Mırza", kadınlara ise "Hanım" unvanlarıyla seslenilir. Ülkede Kazakça ve Rusça yaygın olarak kullanılmakta; bazı bölgelerde yalnızca Kazakça konuşulmaktadır. Kartvizitlerin Kazakça, Rusça ve İngilizce dillerinde hazırlanması ve görüşme sonunda karşılıklı takdim edilmesi, iş görgü kurallarının önemli bir parçası olarak görülmektedir. Kararlar çoğunlukla en üst düzey yöneticiler tarafından alınmakta, alt kademe yetkililer yalnızca temsil görevi üstlenmektedir. Ayrıca, e-posta ve telefon görüşmeleri resmî belge niteliği taşımadığından, yalnızca yazılı ve resmî belgeler geçerli kabul edilmelidir.[47]

Hediye alma ve verme eylemi, bireyler arası ilişkilerde psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik düzeyde işlevsel katkılar sunmakta; bu çok yönlü yapısı sayesinde toplumsal hafızada canlılığını koruyarak kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır.[48] Kazak toplumu misafirperverliğiyle öne çıkar; misafirlerin eli boş gönderilmemesi kültürel bir gelenektir. "Kuıs uiden kur şıkpa" (Bomboş evden boş elle çıkma) anlayışı doğrultusunda, özellikle ilk kez gelen misafirlere hediye takdim edilir. Bu gelenek, kurumsal ve resmî görüşmelerde de karşılıklı hediyeleşme biçiminde kendini gösterebilir.[49] Kazakistan'daki bazı hediye gelenekleri, Türkiye'nin bazı bölgeleriyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik, iki toplumun ortak tarihi, dili ve kültürel köklerinden kaynaklanmakta; coğrafi sınırların ötesinde, Türk kültürünün sınırları olmayan bir kültürel coğrafya olarak değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.[50]

Kazakistan'da e-ticaretin önemli bir kısmı, çevrimiçi pazar yerleri ve dijital platformlar üzerinden gerçekleşmektedir. Bu pazar yerleri, yerel ve uluslararası firmaların ürünlerini son tüketicilere ulaştırmalarına olanak sağlar. Kazakistan'daki en popüler pazar yerleri ve platformlar şunlardır: Kaspi.kz: Kazakistan'ın en büyük ve en popüler e-ticaret platformlarından biri olan Kaspi.kz, hem çevrimiçi alışveriş hem de finansal hizmetler sunmaktadır. Kaspi'nin kullanıcıları, ürünleri çevrimiçi satın alabilir veya satıcılar için bir mağaza oluşturabilirler. Satu.kz: Kazakistan'da yaygın olarak kullanılan bir diğer çevrimiçi pazar yeri, Satu.kz'dir. Bu platform, Kazakistan'daki alıcılar ve satıcılar için geniş bir pazar alanı sunar. Lamoda.kz: Moda ve yaşam tarzı ürünlerine odaklanan Lamoda.kz, Kazakistan'daki önemli e-ticaret platformlarından biridir. Wildberries.kz: Kazakistan'da yaygın olarak kullanılan bir başka büyük

[47] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan İş Kültürü," erişim 22 Şubat 2025, https://www.kolayihracat.gov.tr/is-kulturu/kazakistan.

[48] Arzu Kıyat, "Kırgız Kültüründe Hediyeleşme Geleneği ve İşlevleri," *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 12, sayı 23 (2024): 332, https://doi.org/10.20304/humanitas.1411467.

[49] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan İş Kültürü."

[50] Gülda Çetindağ, "Kazak Türklerinde Evlenme Geleneğine Bağlı Olarak Gerçekleştirilen Hediye Alışverişi Üzerine Bir İnceleme," *Millî Folklor* 19, sayı 76 (2007): 231.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

çevrimiçi perakende platformudur. Wildberries, giyim, elektronik, oyuncaklar, ev eşyaları gibi çok çeşitli ürünleri satışa sunmaktadır. Bu platformlar, Kazakistan'da e-ticaret yapmak isteyen Türk firmaları için önemli fırsatlar sunmaktadır.[51]

Kazakistan'da e-ticaretin başarılı olması için sosyal medya büyük bir rol oynamaktadır. Türk firmalarının hedef kitlelerine ulaşabilmesi için sosyal medya stratejileri oldukça önemlidir. Kazakistan'da en popüler sosyal medya platformları şunlardır: Instagram, Facebook, YouTube, TikTok ve VK (VKontakte). Rusça konuşan ülkeler arasında popüler olan VK, Kazakistan'da da yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu sosyal medya platformları, Kazakistan'daki tüketicilere doğrudan ulaşmak için kullanılabilir.[52]

Kazakistan önemli ticari fırsatlar sunmasına karşın bürokratik süreçler, sık değişen mevzuat ve hukuki belirsizlikler iş yapma süreçlerinde çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Türkiye-Kazakistan ticaretinde ise iki ülke arasındaki uzaklık ve yüksek taşımacılık maliyetleri öne çıkan lojistik sorunlardır. Kazakistan'ın geniş coğrafi yapısı, ülke içindeki taşıma maliyetlerini de artırmaktadır.[53]

Sonuç

Kazakistan'ın, sahip olduğu zengin doğal kaynaklar, stratejik konumu ve büyük iç pazarı ile Türkistan'ın en güçlü ekonomilerinden biri olduğu söylenebilir. Petrol, doğal gaz, uranyum ve diğer değerli madenler açısından son derece zengin olan ülke, Avrupa ile Asya arasında yer alan jeopolitik konumuyla ticaret ve ulaşım açısından cazip bir merkez konumundadır. Düşük kamu borcu, ekonomik istikrarı destekleyen ulusal fonlar ve yabancı yatırımcılara açık bir pazar yapısına sahip olması, ülkeyi bölgesinde öne çıkan bir yatırım merkezi hâline getirmektedir.

Avrasya Ekonomik Birliği ve Kuşak ve Yol Girişimi gibi bölgesel projeler, altyapı yatırımlarını ve ticari entegrasyonu artırma potansiyeline sahiptir. Sanayi çeşitlendirme hedefleri ve kapsamlı özelleştirme programları, özel sektör yatırımları açısından yeni imkânlar yaratmaktadır. Öte yandan, küresel ekonomik yavaşlama, jeopolitik riskler, iklim değişikliğinin tarım sektörüne etkileri ve Rusya'ya uygulanan yaptırımların dolaylı etkileri gibi tehditler, ülke ekonomisi açısından dikkatle izlenmesi gereken unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Kazakistan, sahip olduğu stratejik konum, zengin doğal kaynakları, kültürel çeşitliliği ve Türkistan'daki bölgesel liderliği ile uluslararası ticaret açısından önemli fırsatlar sunan bir ülkedir. Avrupa ile Asya arasında bir köprü vazifesi gören bu büyük kara ülkesi, özellikle enerji, madencilik, tarım, lojistik

[51] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan Tarım Sektörü Raporu," erişim 15 Mayıs 2025, https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43335c7495406a226c52/Kazakistan%20Tarım%20Sektörü%20Raporu%202025%20PDF.pdf.

[52] T.C. Ticaret Bakanlığı, "Kazakistan Tarım Sektörü Raporu."

[53] Keskin Köylü, "Türkiye Kazakistan Ticari İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Önemi," 2385.

ve sanayi üretimi gibi alanlarda yatırımcılar için cazip bir pazar niteliğindedir. Türkiye ile Kazakistan arasında tarihî ve kültürel bağların yanı sıra, son otuz yılda gelişen ekonomik ilişkiler ve karşılıklı anlaşmalar bu yakınlığı somut iş birliklerine dönüştürmüştür.

Bu çalışmada, Kazakistan ile iş yaparken dikkate alınması gereken kültürel ve ticari dinamikler bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Ülkenin iş kültüründe hiyerarşi, resmiyet, güven ve yüz yüze iletişim gibi öğelerin öne çıktığı görülmektedir. Özellikle Türk yatırımcılar açısından bu kültürel farkındalık, iş süreçlerinin daha sağlıklı ilerlemesi ve ilişkilerin sürdürülebilir şekilde yönetilmesi açısından kritik önemdedir.

Türkiye'nin, Kazakistan pazarında daha etkin bir konum elde edebilmesi için karşılıklı kültürel kodlara duyarlılık göstermesi, stratejik sektörlerde uzun vadeli yatırım planlaması yapması ve dijital kanalları etkin kullanması önerilmektedir.

Sonuç olarak, Kazakistan ile iş yaparken yalnızca ekonomik göstergeler değil, toplumsal normlar, değer yargıları ve iletişim biçimleri de dikkate alınmalıdır. Kültürel farklılıkları tanımak ve bu farklılıklara saygı göstermek, uluslararası ticari başarının temel anahtarlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, Kazakistan ile iş yapmanın kültürel ve ticari dinamiklerine odaklanmış olup, özellikle Türk girişimciler açısından kültürel uyum, iletişim biçimi ve iş yapma tarzı gibi konuları ele almıştır. Ancak kültürlerarası ticari ilişkilerin çok boyutlu doğası gereği, daha derinlemesine ve disiplinler arası analizlerin yapılması önem taşımaktadır. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak araştırmalarda aşağıdaki konulara odaklanılması önerilmektedir: Özellikle enerji, savunma sanayi, e-ticaret, sağlık ve tarım gibi stratejik sektörlerde Türk ve Kazak iş insanlarının yönetim yaklaşımları, müzakere alışkanlıkları ve karar alma süreçleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Türk yatırımcıların Kazakistan'da başarılı olmasında girişimcilik, zorlukla mücadele, risk alma, kültürel zekâ düzeylerinin ve kültürel uyum stratejilerinin rolünü ortaya çıkaran çalışmalar yapılabilir. Kazak tüketici profili, dijitalleşme eğilimleri, yerel marka algısı ve sosyal medya etkisi gibi konulara odaklanan saha araştırmaları, pazara giriş stratejilerini geliştirmek açısından önem arz etmektedir. Kazakistan'da iş yapan Türk iş insanlarının karşılaştığı kültürel, sosyal ve yapısal engellerin analiz edilmesi önemli katkılar sunabilir. İklim değişikliği bağlamında Kazakistan'ın tarım ve enerji politikalarının Türk yatırımcılar üzerindeki etkileri; sürdürülebilir kalkınma, yeşil enerji yatırımları ve çevreci girişimcilik açısından analiz edilebilir. Bu öneriler doğrultusunda yapılacak niteliksel ve niceliksel çalışmalar hem akademik literatürü zenginleştirecek hem de Türk girişimcilerin Kazakistan pazarındaki konumunu güçlendirmelerine katkı sağlayacaktır.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

Kaynakça

Adamczyk, Marzena. "The Importance of Cultural Differences in International Business." *Central European Review of Economics and Management* 1, sayı 2 (2017): 151–170. https://doi.org/10.29015/cerem.335.

Altayev, Zhakypbek ve Zhuldyz Imanbayeva. "Values of Traditional Kazakh Culture." *Central Asian Journal of Art Studies* 6, sayı 2 (2021): 10–24. https://doi.org/10.47940/cajas.v6i2.373.

Bardakçı, Hasan. *Kültür ve Ticaret.* İstanbul: Cinius Yayınları, 2012.

Barutçugil, İsmet. *Kültürler Arası Yönetim.* İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 2011.

Bizhanova, Madina. "Can the Silk Road Revive Agriculture? Kazakhstan's Challenges in Attaining Economic Diversification." İçinde *China's Belt and Road Initiative and Its Impact in Central Asia*, ed. Marlene Laruelle, 51–66. Washington, DC: Central Asia Program, George Washington University, 2018.

Çetindağ, Gülda. "Kazak Türklerinde Evlenme Geleneğine Bağlı Olarak Gerçekleştirilen Hediye Alışverişi Üzerine Bir İnceleme." *Millî Folklor* 19, no. 76 (2007): 218–231.

Dave, Bhavna. "Silk Road Economic Belt: Effects of China's Soft Power Diplomacy in Kazakhstan." İçinde *China's Belt and Road Initiative and Its Impact in Central Asia*, ed. Marlene Laruelle, 97–109. Washington, DC: Central Asia Program, George Washington University, 2018.

Demirci, Hikmet ve Şınaray Bürkütbayeva. "Kazak Misafirperverliği: Ülüş, Misafir Ağırlama ve Tabak Kültürü." *Millî Folklor* 16, sayı 126 (2020): 198–209.

Eleuken, Farida. "Türkiye-Kazakistan Arasındaki Ekonomik ve Eğitim İlişkileri." *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 4, sayı 2 (2020): 296–311.

Karibayeva, Buadat ve Salima Kunanbayeva. "Kazakh Power Distance Dimension in Business Discourse." *Social Semiotics* 28, sayı 2 (2018): 286–296. https://doi.org/10.1080/10350330.2017.1392133.

Keskin Köylü, Meltem. "Türkiye Kazakistan Ticari İlişkilerinin Geliştirilmesi ve Önemi." *Social Sciences Studies Journal* 4, sayı 19 (2018): 2381–2386.

Kıyat, Arzu. "Kırgız Kültüründe Hediyeleşme Geleneği ve İşlevleri." *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 12, sayı 23 (2024): 332–347. https://doi.org/10.20304/humanitas.1411467.

Kurbanov, Sobir. "The Importance of Anticorruption, Trade, and Investment Climate Reforms in Central Asia in the BRI Context." İçinde *China's Belt and Road Initiative and Its Impact in Central Asia*, ed. Marlene Laruelle, 86–96. Washington, DC: Central Asia Program, George Washington University, 2018.

Kuryshzhan, Dana ve Halil Altıntaş. "Kazakistan ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret." *Uluslararası İdil-Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi* 4, sayı 8 (2022): 275–294.

Makkambaeva, Zhazgul. "Türkiye-Kırgızistan Dış Ticareti ve Kırgızistan Ticaret Kültürü." Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, 2019.

Melemen, Mehmet. *Uluslararası Ticaret Kültürü.* İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2017.

Nogayeva, Ainur. "Geçmişten Günümüze Kazakistan." *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 3, sayı 2 (2019): 347–354.

Özsoy, Ceyda Erden. "Uluslararası Ticarette Kültür Farklılıkları." *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 10, sayı 2 (2018): 37–50.

Rustemova, A. I., I. A. Baymuratova ve I. G. Orazbekova. "History of Commer-

ce Development Abroad and in Kazakhstan." *Bulletin of Abai KazNPU. Series of Historical and Social-Political Sciences* 4, sayı 67 (2020): 1–5. https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-5461.19.

Saatçioğlu, Cihangir Fikri. "İhracat Pazarlamasında Kültürel Farklılıkların Yönetimi: Yerel ve Küresel Perspektifler." *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi* 8, sayı 5 (2025): 352–370.

Starr, S. Frederick, Johan Engvall ve Svante E. Cornell. *Kazakhstan 2041: The Next Twenty-Five Years*. Silk Road Paper. Washington, DC: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2016.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. "Kazakistan Künyesi." Erişim 13 Mayıs 2025. https://www.mfa.gov.tr/kazakistan-kunyesi.tr.mfa.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. "Kazakistan'ın Siyasi Görünümü." Erişim 21 Şubat 2025. https://www.mfa.gov.tr/kazakistan-siyasi-gorunumu.tr.mfa.

T.C. Ticaret Bakanlığı. "Kazakistan ile Türkiye Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller." Erişim 13 Mayıs 2025. https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/kazakistan/ikili-anlasmalar.

T.C. Ticaret Bakanlığı. "Kazakistan İş Kültürü." Erişim 22 Şubat 2025. https://www.kolayihracat.gov.tr/is-kulturu/kazakistan.

T.C. Ticaret Bakanlığı. "Kazakistan Pazar Bilgileri." Erişim 13 Mayıs 2025. https://ticaret.gov.tr/data/5edf339413b876f348285804/Kazakistan%20Pazar%20Bilgileri_2025.pdf.

T.C. Ticaret Bakanlığı. "Kazakistan Tarım Sektörü Raporu." Erişim 15 Mayıs 2025. https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43335c7495406a226c52/Kazakistan%20Tarım%20Sektörü%20Raporu%202025%20PDF.pdf.

T.C. Ticaret Bakanlığı. "Kazakistan'a İhracatta Başlıca Potansiyel Sanayi Ürünleri Matrisi." Erişim 15 Mayıs 2025. https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/kazakistan/potansiyel-urun-matrisleri.

T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. "Kazakistan'ın Ülkelere Göre İhracatı." Erişim 15 Mayıs 2025. https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/kazakistan/pazar-bilgileri.

T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. "Kazakistan'ın Ülkelere Göre İthalatı." Erişim 15 Mayıs 2025. https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/kazakistan/pazar-bilgileri.

Tagmanov, Urmanbek ve Şevki Ulema. "Kazak Mutfak Kültürü ve Gelişimi." *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 11, sayı 2 (2023): 1104–1125.

Türkiye İstatistik Kurumu. "Dış Ticaret İstatistikleri." Erişim 15 Mayıs 2025. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Mayis-2025-53903.

Yan, Jing, Ning Li ve Feng Yu. "An Empirical Study of Trade Effect on Culture." *Journal of Applied Economics* 27, sayı 1 (2024): 2-26. https://doi.org/10.1080/15140326.2024.2334551.

Yılmaz, Serdar. "Kazakistan-Türkiye Ekonomik ve Kültürel İlişkileri: Vaatler ve Gerçekler." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6, sayı 2 (2017): 813–834.

Yücel, Recep ve Osman Dağdelen. "Uluslararası Pazarlama Faaliyetlerinde Ulusal Kültürün Rolü ve Kültürler Arası Etkileşim." *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 5, sayı 1 (2007): 133–163.

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI / TDA
EKİM 2026
CİLT: 138 SAYI: 276
SAYFA: 455-476

Extended Abstract

An Analysis of Cultural and Trade Dynamics in Business Relations with Kazakhstan

This study aims to examine the impact of Kazakhstan's cultural and commercial characteristics on business processes from the perspective of entrepreneurs seeking to engage in international trade with the country. Aligning with Kazakhstan's cultural codes and local business dynamics is not only essential for seizing economic opportunities but also for building sustainable and trust-based business relationships. Despite the historical, cultural, and economic proximity between Türkiye and Kazakhstan, cultural differences can still pose various challenges in commercial relations.

Cultural differences play a decisive role when conducting business in Kazakhstan. Turkish investors, in particular, may assume cultural similarity based on shared historical heritage; however, they frequently encounter differing approaches in several key areas. Decision-making is typically centralized among high-level executives, respect for hierarchy and the use of titles are important, and personal trust forms the foundation of business interactions. Hasty behavior during negotiations is generally frowned upon, and processes require patience. Business relations often evolve through social connections rather than strictly transactional interactions. This study not only provides practical business recommendations but also contributes to the literature on cross-cultural management, international trade, and development studies.

When doing business in Kazakhstan, it is essential to consider not only economic indicators but also local cultural norms, communication styles, and the importance of trust-based relationships. Enhancing cross-cultural awareness is vital not only for individual success but also for the long-term sustainability of Türkiye–Kazakhstan economic relations. One of the key findings of the study is that effectively capitalizing on economic opportunities is not solely dependent on numerical analysis, but also on a deep understanding of the cultural context. While Kazakhstan offers considerable investment potential, realizing this potential requires long-term engagement, mutual trust, and cultural adaptation. Particular attention should be paid to language use and protocol norms, and strategies must be aligned with the country's social values.

Kazakhstan, the world's ninth-largest country by land area and the largest landlocked nation, occupies a strategic position in the Eurasian region. Situated between Europe and Asia, it presents significant investment potential, particularly in the energy, mining, logistics, and agriculture sectors. Its abundant natural resource reserves, including oil, natural gas, uranium, and coal, have positioned Kazakhstan as a key energy supplier in the region. This economic potential also shapes the country's external engagement and trade strategies.

Türkiye's imports from and exports to Kazakhstan have shown a notable increase, particularly since 2020. In 2024, Türkiye's exports to Kazakhstan reached 3.31 billion USD, while imports stood at 3.38 billion USD. In terms of HS Code 8703 (Passenger Cars), the Kazakh market imports 2.29 billion USD worth of vehicles, yet Türkiye's share is only 17.9 million USD, representing a mere 0.8%.

Similarly, Türkiye's market share remains low in HS Codes 8704 and 8701 (goods transport vehicles and tractors), despite its high production and export capacity. In the pharmaceutical category (HS Code 3004 – Medicaments), Türkiye's exports reached 1.3 billion USD, with a 6% share in the Kazakh market, indicating notable potential for local manufacturers. Other promising product categories include HS Code 8474 (machinery for soil preparation and crushing) and HS Code 8418 (refrigerators and freezers), where Turkish firms could strengthen their presence in the Kazakh market.

Kazakhstan's export partners are primarily European and Asian countries. As of 2024, Kazakhstan's total exports reached 81.6 billion USD, reflecting a 3.7% increase compared to 2023. Italy became the leading export destination with 18.6 billion USD in trade volume and a 22.9% share. It was followed by China (18.3%) and Russia (11.7%). Although Türkiye experienced a 16.5% decline compared to 2023, it remained Kazakhstan's sixth-largest export partner with a trade volume of 3.3 billion USD, accounting for 4.1% of total exports.

On the import side, Kazakhstan's total imports in 2024 were recorded at 59.8 billion USD, a 2.2% decrease compared to the previous year. This decline may be attributed to global economic uncertainties, currency fluctuations, and shifts in domestic demand. Russia maintained its position as Kazakhstan's largest import partner with 18.2 billion USD in volume and a 30.5% share. This high percentage reflects the historical ties and economic cooperation under the framework of the Eurasian Economic Union. Russia was followed by China (25.3%) and Germany (4.7%). Other significant import partners included the United States, South Korea, France, and Türkiye. With an import volume of 1.65 billion USD and a 2.8% share, Türkiye ranked seventh among Kazakhstan's top import sources.

Kazakhstan's economic strengths include its rich natural resources and energy reserves, its strategic geographical position between Europe and Asia, a broad domestic market with regional leadership potential, low public debt, investor-friendly policies, political stability, and its active role in Eurasian integration. However, the economy also faces notable weaknesses such as overdependence on natural resources, limited sectoral diversification, and infrastructural deficiencies in transportation, communication, and energy. Among the most significant opportunities are increased regional integration through the Eurasian Economic Union and China's Belt and Road Initiative, as well as industrial investment openings arising from broad privatization programs. Conversely, geopolitical risks, particularly instability in border regions, and the impact of climate change on the agricultural sector pose considerable threats to the country's economic development.